

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Кафедра соціології та психології, факультет №6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «**Методика викладання психології**»
вибіркових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
053 Психологія (практична психологія)
(для денної і заочної форм навчання)

За темою №1. Предмет, цілі і завдання курсу «Методика викладання психології»

Харків 2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.20 р. №9

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету №6
Протокол від 16.09.20 р. №6

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 18.09.20 р. №5

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
(протокол від 07.09.2020 № 9).

Розробники: Тюріна В.О. – професор кафедри соціології та психології,
доктор педагогічних наук, професор

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри ЮНЕСКО «Філософія
людського спілкування та соціально-гуманітарних дисциплін» Харківського
національного технічного університету сільського господарства ім. Петра
Василенка, доктор педагогічних наук, доцент **Данченко І.О.**

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології і
педагогіки факультету №3 Харківського національного університету
внутрішніх справ, доктор педагогічних наук, професор **Федоренко О.І.**

Лекція №1

Тема 1. Предмет, цілі і завдання курсу «Методика викладання психології»

План:

1. Особливості засвоєння психологічних знань.
2. Предмет методики викладання психології.
3. Цілі і завдання курсу «Методика викладання психології».

Література:

1. Бадмаєв Б.Ц. Методика викладання психології. / Б.Ц.Бадмаєв; Москва: Педагогіка. 2000. 246 с.
2. Гальперін П.Я. Психологія мислення і вчення про поетапне формування розумових дій // Дослідження мислення в радянській психології / Отв.ред. Е.В.Шорохова .; Москва: Наука. 1966. 249 с.
3. Реан А., Бордовская Н., Розум С. Психологія і педагогіка. / А.Реан, Н.Бордовская, С.Розум .; Санкт-Петербург: Пітер. 2006. 432с.

Зміст лекції:

1. Особливості засвоєння психологічних знань

Одна з головних проблем сучасної практичної психології - забезпечення психологічної грамотності населення. Для досягнення цієї мети необхідні кваліфіковані психологи з хорошою методичною підготовкою.

Потрібні нові активні методичні розробки, тому що методика викладання психології як навчальний предмет, як наукова дисципліна майже не вивчена.

До неї проявляли інтерес видні психологи: Б. М. Теплов, А. А. Люблінська. Із сучасних дослідників в останні роки по цій тематиці працювали В. Я. Ляудіс, Б. Ц. Бадмаєв, В. С. Герасимова, В. Н. Карандашев і ін.

У викладанні психології є особливості, що відрізняють її від інших наук, і труднощі. Вони пов'язані зі специфікою подачі інформації та її засвоєння. Студенти-психологи зазвичай вважають достатнім знання і засвоєння самої науки, недостатньо розуміють специфіку методичного мислення і складності його формування.

На відміну від інших наук психологічне знання володіє специфічними особливостями, їх необхідно знати для викладання психології.

Предмет психології - особистість, яка лише відносно постійна: вона змінюється з віком, перетворенням характеру діяльності; в зв'язку з цим точність пізнання особистості неможлива, її не можна пізнати до кінця.

Процес пізнання психологічної науки завжди діалогічен: і предмет пізнання, і пізнає сторона - особистості. Виходить, що процес психічної

реальності обов'язково переломлюється через особистісні особливості пізнає, йде процес «примірювання» пізнавальних властивостей до своїх власних, а цього немає в пізнанні фізичних, хімічних і будь-яких непсихологічних явищ.

Слід враховувати, що проекція на себе зазвичай перешкоджає засвоєнню деяких загальних закономірностей психіки, тому потрібно пам'ятати, що закони індивідуального розвитку відрізняються від загальних.

Процес пізнання психологічних явищ вимагає не тільки логічного, а й образного, наочно-дієвого мислення, розвиненої уяви. Студенту-психологу необхідно вчитися мислити образами, вільно їх переміщати, поєднувати з образами уяви, так як, наприклад, психолога-консультанта необхідна здатність вільно оперувати уявним чином клієнта, включати його в різні ситуації (взаємини в сім'ї, на роботі, з друзями).

Така підготовка дозволяє краще зрозуміти проблеми клієнта і дозволити їх.

Психологічне знання може бути представлено як якась узагальнена структура, зручна для методичних цілей.

Для щодо повної характеристики будь-якого психічного явища, з точки зору методики, грамотного підходу до нього можна використовувати наступний алгоритм:

1. Висвітлити систему понять, визначень, описів.
2. Визначити призначення, функції психічного явища.
3. Виявити механізми цього явища (показати, як воно виникає і функціонує).
4. Описати класифікації подібних явищ (види за певним критерієм).
5. Визначити закони, особливості та конкретні властивості даного явища, т. Е. Закономірності його формування.
6. Виявити індивідуальні особливості досліджуваного явища, вікові і статеві відмінності.
7. Назвати закономірності розвитку і формування в онтогенезі (якщо буде потрібно, і в філогенезі).
8. Визначити можливі порушення цього феномена (патологічні риси).
9. Перерахувати психологічні теорії, що описують даний феномен, їх основні положення.
10. Описати методи вивчення цього явища.

Розуміння структури психологічного знання допоможе студенту усвідомити цілісність психічної реальності у всьому різноманітті її зв'язків і відносин. З точки зору вивчення методики викладання психології, така схема може служити основою і для планування теми або навчального курсу, і для аналізу повноти засвоєння знань.

2. Предмет методики викладання психології.

Методика викладання психології - це наука про те, як вчити студентів психології, як зацікавити навчанням, захопити проблемами психології і навчити вчитися самостійно і творчо.

Рішення навчальних завдань, пошук і знаходження відповідей на проблемні питання, спрямовані на досягнення навчальних цілей, вчать студентів застосовувати теорію психології до життєвих реалій.

Ефективність формування навичок викладацької діяльності у студентів-психологів багато в чому залежить від практичного освоєння навчальної дисципліни «Методика викладання психології», яка передбачає обов'язкове засвоєння студентами процесу підготовки, проведення та аналізу різних форм організації навчальної роботи під керівництвом викладача.

Таким чином, методику викладання будь-якої навчальної дисципліни (в тому числі і методику викладання психології) розглядають як педагогічну дисципліну і часто визначають як конкретну (приватну) дидактику.

Передумовами успішного оволодіння «Методикою викладання психології» є вивчення таких навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Педагогічна психологія», «Вікова психологія».

Об'єктом вивчення «Методики викладання психології» є процес викладання психології, а предметом вивчення - зв'язок і взаємодія в цьому процесі навчання і навчальної діяльності. Вивчаючи різні форми цієї взаємодії, «Методика викладання психології» розробляє і пропонує педагогу певні системи навчальних і виховних впливів. Ці форми і системи знаходять своє конкретне вираження в змісті освіти (яке втілено в програмах і підручниках), і реалізуються за допомогою методів, засобів і форм організації навчання.

Отже, «Методика викладання психології» - це наука про психологію як навчальної дисципліни і про закономірності процесу навчання психології різних вікових та професійних груп.

Таким чином, об'єктом методики викладання психології є процес навчання основам психологічної науки, а предметом - методи, прийоми, засоби, форми організації, які забезпечують зв'язок і взаємодія в цьому процесі педагогічної діяльності та навчальної діяльності.

Методика викладання (навчання) будь-якої навчальної дисципліни, зокрема психології, шукає відповіді на три найважливіші питання: для чого вчити (цілі навчання); чому вчити (зміст навчання); як вчити (форми, методи, прийоми, засоби навчання).

Ці питання обумовлюють загальні цілі, завдання і методи підготовки педагогів до викладання психологічних дисциплін та реалізуються в змісті і методах «Методики викладання психології» як навчальної дисципліни.

3. Цілі і завдання курсу «Методика викладання психології»

Загальна мета навчальної дисципліни «Методика викладання психології» полягає в тому, щоб розкрити як традиційні, так і інноваційні

методи навчання та проаналізувати можливості їх використання в процесі навчання психології і на цій основі забезпечити

- формування у студентів вміння пояснювати,
- відпрацювання та контроль засвоєння психологічних знань і умінь на лекціях, семінарських і практичних заняттях, в процесі самостійної роботи за допомогою відповідних засобів і методів.

Досягнення цієї мети забезпечується шляхом вирішення таких завдань:

- оволодіння основними категоріями і поняттями методики викладання психології, вивчення закономірностей психічного і особистісного розвитку людини в процесі вивчення психології;
- ознайомлення з основними методами і прийомами навчання психології;
- формування умінь і навичок розробки навчальних програм, підготовки і проведення різних форм навчальних занять з психології;
- формування умінь і навичок організації різних форм організації навчальної роботи, підготовки і проведення занять (лекції, семінарські і практичні заняття); формування педагогічних умінь і навичок і професійно значущих якостей особистості;
- розвиток перцептивно-рефлексивних здібностей студентів;
- виховання інтересу до вивчення психології, актуалізація потреби в самоосвіті, вироблення творчого і дослідницького підходу до педагогічної діяльності, розвиток потреби у самореалізації;
- створення бази необхідних практичних умінь і навичок навчання психології осіб різного віку, організації та проведення самостійної роботи і науково-дослідної роботи;
- розвиток у студентів необхідних для майбутньої діяльності особистісних і професійних якостей, формування змістовної мотивації педагогічної діяльності;
- формування високої наукової психологічної культури особистості майбутнього фахівця.

Таким чином, методика викладання психології є самостійною галуззю психолого-педагогічних знань, яка виникла внаслідок інтеграції процесів як в сфері власне психології, так і при її взаємодії з педагогікою. І в такій якості методика викладання психології характеризується широкими і змістовними предметними зв'язками.